سر ڪنڀات

سر بابت

گجرات ۾ ڪنڀات نار تي، ڪنڀات نالي هڪ شهر آهي. هيءَ راڳڻي، اتي جي ڪنهن گوئيي جي رچيل آهي، تنهن ڪري مٿس نالو سر ڪنڀات پيو آهي، هن سر کي 'ڪماچ' پڻ چوندا آهن ۽ رات جي هڪ پهر گذرڻ بعد ڳائبو ويندو آهي.

هن سر ۾ عموماً ڊاڪٽر گربخشاڻيءَ واريون پڙهڻيون اختيار ڪيون ويون آهن. گهڻي تحقيق بعد، ثابت ٿيو آهي تہ ڊاڪٽر گربخشاڻيءَ جي رد ڪيل بيتن مان ڪي حقيقت ۾ شاهہ جا بيت آهن. اهي بيت اضافو ڪيا ويا آهن. اضافو ڪيل بيت آهي:

داستان (۲) بيت نمبر (۲۴، ۲۸ ۽ ۴۱)

مضمون

هن سر جا بيت، شاهہ شايد جوانيءَ ۾ تڏهن چيا تا ڏسجن، جڏهن ڪيس مجازي عشق جي چيٽ لڳي هئي؛ انهيءَ ڪري 'قمر ۽ ڪرهي' کي عتاب ۽ خطاب ۽ يار تائين سنهين پهچائڻ ۽ خبرن رسائڻ لاءِ تاڪيد ڪيل آهي.

روحاني راز

هن سر ۾ شاهہ، جيڪا ڪيس پيغمبر پاڪ ﷺ لاءِ محبت ۽ رسول الله ﷺ جي روضي مبارڪ جي زيارت ڪرڻ جي تمنا دامنگير هئي، تنهن جو چٽو بيان ڪيو آهي. شاهہ کي فخر موجودات، حضرت محمد ﷺ جي ذات بابرڪات سان، نهايت الفت هئي؛ تنهنڪري هن سر ۾، سونهاري سڄڻ جي شخصي سونهن ۽ اخلاقي حسن جي ساراهہ ڪندي، هن حقيقت کي واضح ڪيو آهي تہ خدا تعاليٰ مديني جي مير لاءِ ملڪ ۾ ماٺو خلقي، ڪيس انهن جو مهندار مقرر ڪري مڪو آهي. چنڊ جي سوپيا سپرينءَ جي سونهن ۽ سيرت اڳيان تڇ آهي. ڇاڪاڻ جو منجهس "ناهہ پيشاني پرينءَ جي."

هيءَ هڪ تاريخي حقيقت آهي تہ آنحضرت ﷺ جن جي ڄمڻ وقت، ڪفر جا قلعا لڏي ويا ۽ ڪيسر و ڪسريٰ جا ڪنگرا ڪِري پيا هئا. شاهہ جو چوڻ آهي تہ نہ فقط ڪافرن جون دليون ڪنبي ويون هيون، پر فطرت بہ ڪئين ڪرشما ڏيکاريا هئا. حضرت محمد ﷺ جي آدرياءَ ۽ آجيان لاءِ، "سورج شاخون جهڪيون" ڪيون هيون ۽ "تارا ڪتيون تائب ٿيا" هئا ۽ چنڊ ڪتين سان "پيهي وئو پڙلاءَ ۾."

رسول ڪريم ﷺ جن جي مدح بعد، شاهہ صاحب چنڊ کي پنهنجو قاصد بنائي ٿو، ڇاڪاڻ جو چنڊ ساڳي

Gul Hayat Institute

Scanned by CamScanner

وقت. سونهاري سنڌ ۽ مديني منوره مٿان، پنهنجي نوراني نظر وجهي ٿو ۽ انهيءَ ڪري ڪيس سڄڻ "تو اوڙا مون ڏور" آهن. شاهہ صاحب ڪي عاجزيءَ سان التجائون ٿو ڪري- "الله لڳ، سرت ساري، منهنجو سنيهو ڏج- تہ منهنجيون اکيون ساري ڄمار، اوهان جي آسري ۽ اوسيئڙي ۾ آهن." چنڊ کي پيغام پهچائڻ جو طريقو پڻ ٻڌائي ٿو، چي: پيرين هٿڙا وجهي، نرميءَ ۽ نئڙت سان نياپو ڏج، متان محبوب کي منيان لڳي.

زيارت ڪرڻ جي خواهش، پنهنجي حبيب پسڻ جي اُڪير، وهٽ نہ وٽي سگهڻ جي عاجزي، ڪرهي ۽ ڪان نہ هجڻ جي حقيقت- ۽ منزل جي مفاصلي جي شڪايت ڪندي چوي ٿو، "پيرين آئون نہ پڄڻي". اتي هڪدم خيال اچيس ٿو تہ نفس کي ڇو نہ ڪٺي ڪرهو ڪريان؟ جڏهن نفس تي سوار ٿئي ٿو تہ هو گيسر ڪري ٿو، تنهن ڪري هن کي پنهنجو اصل ٻڌائي، ڀلايون گهري ٿو. نفس آهي نجس، سو ڪيس جڏهن سنوت نٿو ڏي، تڏهن ڪيس آخرت جون اميدون ڏيئي، ريهڻ ريبڻ جون ڪوششون ڪري ٿو. نفس جنهن کي لاٽي جي لغار لڳي پئي آهي، سو ڪڏهن لڪيو وڃي لاٽو ڪائي، يعني دنيوي نجاست ڪائي يا دنيوي عيش عشرت ڪري. اهو ڏسي، شاهہ ڪارون ٿو ڪري تہ- نياڳي نفس رت رئاري، يعني تمام ڪک ڪري ڇڏيو اٿم. انهيءَ ڪري ٿو اسان کي نصيحت ڪري تہ نفس کي اهڙا ڪي "ڏاواڻ ڏانءِ، جو پيو چري ۽ چنگهي."

Gul Hayat Institute

Scanned by CamScanner

سر ڪنيات

داستان پهريون

(١)

پلاڻي آهين، پرين پلاڻيءَ پاهجي،
سپاهيا سر چڙهئو، ڏوراپو نہ ڏين،
مان ڏي مَديُون ٿين، سَجَڻَ سَجاين ۾.

(٢)

پيشانيءَ ۾ پِريَ جي، پلاڻيءَ جا پيرَ،
اَکِن اُکَنديِن جي، ڏي پاهوهي پيرَ،
قمرَ پاڙي کيرَ، شَمسَ سُپيرِينَ سين؟

(٣)

ٿون چَندَا! اُهوئِي، جو هُتِ پَسين ٿو پِريَ کي،
آڏت چَنج اُن کي، ڏيانءِ جو روئِي،
هيکانديءَ هوئِي، سانگُ مَ پوي سَجَڻين!

(٤)

مُ هيکاندا هُون پرين، سانگ مَ وَجِن سينڻَ!
رهيا آهين رُوحَ ۾، اِنتُ جَنين جا نينڻَ،
وماسئا جَن وينڻ، ٿو تارِيَ تَکِي تَنِ هِيُون.

(٥)

راتِ سَهائِي• پُون سَئِين، پٽين وڏو پَنڌ،
هَلَندي حَبيبَنِ ڏي، ڪَرَها! موڙ مَ ڪَنڌ،
بَندَڻُ سوئِي بَنڌ، جو پَهُچائي! پِرينِ کي.

(٦)

راتِ سَهائِي، پُون سَئِين، پائِي! گهُرجي پَلَ،
آهَرَ ۾ ايلاچِيُون، چَندَنُ چَري چَلَ،
مُون توهِيسين ڳالڙي، بِي ڪهمَ مَ سَلَ،
هاهَرَ ڪندو هَلَ، تہ ڪِجايُون ڪَرَنِ کي.

(٧)

راتِ سَهائِي، پُون سَئِين، پِرتِ نَئين، پَنڌُ پُورِ،
مَيا! مَحبُوبَنِ جي، هَلِي وانءُ حُضُورِ،
جي چِٽکَنِ چِتَ ۾، سي کِنءَ سَجَڻَ ڏُورِ؟
اَللهَ لَگِ اَسُورِ، اُٺان ئِي تِي آءُ تُون.

(٨)

اَڄُ پُٽُ اَچائِي، چوڏهيَ ماهَ چَندَ جي،
مون گهَر مون پِرينِ جي، اَچڻَ جِي وائِي،
مون گهَرِ واڌائِي، پيئي ڪامَ ڪَرَنِ ۾.

داستان پهريون (١) چڙهئو: آمهون سامهون يا روبرو ٿي، مَديُون: اوڻايون، خاميون، لڱايون، سَجاين: چڱائين. (٢) پيرَ: پندار، خزانا، نشان، اُکَنديِن: سڪندڙن، منتظر، پاهوهي: مشڪندي، خوشيءَ مان، قمرَ: چنڊ، پاڙي: برابر ڪري، شَمسَ: سج. (٣) آڏت: سنيهو، پيغام، هوئي: گڏ هجي، خلوت ۾، اڪيلائيءَ ۾، سانگ: سانگي، سببِ، سفر، وڇوڙو. (٢) وماسئا: توريل تڪيل، غور ڪيل، وينڻ: سخن، تاريَ: تار، لنؤ، ڌن. (٥) پُون: زمين، پٽين: ميدانن، ڪَرَها: اُٺ، بَندَڻُ: سندرو، قصد، ارادو. (٦) پَلُ: هل، طاقت، همت، آهَرَ: وٿاڻ، توهيسين: توسان ٿي، ڪِهم: ڪنهن ڪي، هاهَرَ: اُٺ جي هونگار، ڪجايُون: خار ڏياريون، چيڙايون، ڪَرِن: رقيبن، خرن، گڏهن، احمقن. (٧) پِرتِ: پريت، نينهن، عشق، پُورِ: پورو ڪر، طئي ڪر، مَيا: اي اُٺ! وانءُ: وڃ، پهچ، چِٽکَنِ: هرن، ياد پون، کِنءَ: ڪيئن، اَسُورِ: اسر، پرڀات، رات جي پوئين پهر، اُٺان: اُٺان. (٨) ڪامَ: ساڙ، حسد، ڪَرَنِ: رقيبن، گڏهن، حاسدن.
• محبوبن جي تار ۾ منهنجي دل پئي تڳي، يعني آءُ جيئرو آهيان، اهي جن جا سخن سنجيده آهن.

Gul Hayat Institute

Scanned by CamScanner

(٩)

اَجُ پُڻ اُمارو، چوڏهِيَ ماهَ چَنڊَ جو،
مون گهَرِ مون پِرِيَن جي، اَچَڻَ جو وارو،
سَجَڻُ سوپارو، پيچَ پِنِيَ گهَرِ آئيو.

(١٠)

چوڏهِيَ چَنڊُ اُڀرِئو، اُوڻٽِيهَ پَسيسِ عامَ•،
مَتَّسِ ناهِ مَلامَ، جيڪِي پُڇين پُڄُ سو.

(١١)

چوڏهِيَ چَنڊَا! تون اُڀرين، سَهسين ڪَرِيين سِنگارَ،
پَلَڪَ پِريان جي نَ پَڙين، جي حِيلَن ڪَرِيين هَزارَ،
جِهَڙو تون سَڀَ ڄَمارَ، تِهڙو دَمُ دوستَ جو.

(١٢)

سَهسين سِجَنِ اُڀري، چوراسِي چَنڊَنِ،
بِاللهِ ري پِرِيَنِ، سَڀَ اُنداهِي پائِيانَ.

(١٣)

چَنڊَا! تُهجِي ذاتِ، پاڙِيان تان نہ پِرِيَنِ سين،
تون اَڇو ۾ راتِ، سَڄَڻَ نِتُ سوجِهرا.

(١٤)

چَنڊَا! چِٽائِي تُهجي، سِياهِيَ ۾ سُورُ،
لايان لالَ لِڱَنِ کي، چَنڊَنِ پَري پُورُ*،
ڪُوماڻو ڪَپُورُ، مون واجهائيندي پِرِيَ کي.

(١٥)

چَنڊَا! لَڳَنئِي مَنڊَ، سَنجهيئِي شِيخَ تِيين،
ڪَرِ اُنداهِي اَنڌَ، تہ مِلان مَحبُوبَنِ کي.

(١٦)

چَنڊَ چُٽَئِن حَقَ، جي وِڙهين جي وَچِرين،
ہہ اڪِيُون ٿِئو نَڪُ، تو ۾ ناهِ پِرِيَنِ جِهو.

(١٧)

چَنڊَا! چُٽَئِن سَچُ، جي مَنِي نہ پائِيين،
ڪَڏهِ اُڀرين سَنهڙو، ڪَڏهِن اُڀرين ڳُجُ،
مُهَ ۾ ہريئِي مَڄُ، تو ۾ ناهِ پيشانِي پِرِيَ جي.

(١٨)

ڪَٽِي نيڻَ خُمارَ مان، جان ڪِئائون نازُ نَظَرُ،
سُورِجَ شاخُون جهَڪِيُون، ڪُومُاڻو قَمَرُ،
تارا ڪَتِيُون تائِبَ ٿِيا، ديکِيندي دِلبَرُ،
جهَڪو ٿِئو جَوهَرُ، جانِبَ جي جَمالَ سين.

(١٩)

اُنداهِيَ اَڌَ رات ۾، پِرِيَ پَسايو پاڻُ،
چَنڊُ ڪَتِنِ ساڻُ، پيهِي وِئو پَڙلاوَ ۾+.

(٢٠)

تارا تيلِيَ رُوءِ، لُڌا لالَنَ! اُڀرين،
جِهَڙِي تو صُبُوح، تِهَڙِي صافِي سَڄَڻين.

(٢١)

توڏاهَ گهَٽُون نِهارِيان، تارا تيلاهِمَ،
سَڄَڻُ جيڏاهِمَ، تون تَڏاهِمَ اُڀرين.

(٢٢)

هُنَ تاري، هُنَ هَنڌِ، هُتَ مُهجا سُپرِين،
سَڄَڻَ ماڪِيَ مَنڊِ، ڪَؤڙا ٿِيِنِ نہ ڪَڏهِمَ.

(٩) اُمارو: سانباهو، تياري، پِنِيَ: پرهه ڦٽيءَ. (١٠) مَتَّسِ: عام ماڻهوءَ تي، مَلامَ: ڏوهه، ميار، پُڄُ: اها پرولي يا راز نہ سمجهين تہ مون کان پڇ. (١١) پَڙين: برابر ٿئين. (١٢) بِالله: الله جو قسم. (١٤) چِٽائِي: روشنائي، سِياهِيَ: اونداهي رات، ڪَپُورَ: ڪافور، سرهاڻ. (١٥) شِيخَ تِيين: هن سٽ ۾ شاهه چنڊ کي پارتا ڏئي ٿو. (١٦) چُٽَئِن: چوائين، وِچِرين: خفي يا پريشان ٿئين، جِهو: جهڙو. (١٧) مَنِي: بري يا ناجائز ڳالهه. (١٨) نَظَرُ: ناز سان نهاريائون، تائِبَ ٿِيا: توبهه ڪئي، پيش پيا، شرمايا، ديکِيندي: ڏسندي. (٢٠) رُوءِ: تهڙيءَ طرح يا ريت، لُڌا: سهيل تارو. لالَنَ: اي سهڻا! صافِي: روشنائي، چمڪ. (٢١) توڏاهَ: توڏانهن، تيلاهِم: تيلاهين، تنهن ڪري، جيڏاهِم: جيڏاهين، تيڏاهِم: تيڏانهين. (٢٢) مَنڊ: ميناج، ڪَڏهِم: ڪڏهين.

• عام ماڻهو اوڻٽيهن تاريخ کان پيا چنڊ کي ڳولين.

* (تو سان ملڻ لاءِ تياري ڪري) ڳاڙهي بدن کي چندن جو چورو (سرهاڻ) لڳايان.

+ چنڊ تارن سوڌو گم ٿي ويو.

(٢٣)

هُنَ تاري، هُنَ هيٺ، هُت مُهجا سُپرين،
سَجَڻَ ماڪِيَ ميٺ، ڪَوڙا ٿِيِنَ نہ ڪَڏهِن.

(٢٤)

هُنَ تاري، هُنَ جاءِ، هُت مُهجا سُپرين،
سَجَڻَ ماڪِيَ ساءِ، ڪَوڙا ٿِيِنَ نہ ڪَڏهِن.

(٢٥)

تارا، تِرَ تروڪِٽِيُون، مَٿِن ڦُلَڙِيُون،
ڪوءِ! سي راتَڙِيُون، جي مون پِريَ پَڄاڻان پيئِيُون.

وائي-١

جيڏيون! هيُ ضَرُورُ، آيَل! ڪِيَ رَهندو پِريَ رِي؟
سَگهو ساعَتَ نہ جِندَڙو، اَنئِي پَهَرَ مَلُورُ،
آيَل! ڪِيَ رَهندو پِريَ رِي؟
مَنَ ۾ مُشتاقَنِ جي، ساجَنَ! تُهجو سُورُ،
آيَل! ڪِيَ رَهندو پِريَ رِي؟
پيرين آئون نہ پُڄَنِي ڏيہَ پريان جو ڏورُ،
آيَل! ڪِيَ رَهندو پِريَ رِي؟
رَجي ويلَ سَيَڪَهِمَ، هيَڙو پِريَ حضُورِ،
آيَل! ڪِيَ رَهندو پِريَ رِي؟

وائي-٢

اَگَڻ آيام پيهي، يا الا! مون سارِيندي سُپِرين.
مُشڪَ عَطرُ مون پرين، سِڪِيَسِ جَمُ سَيِيئِي،
يا الا! مون سارِيندي سُپِرين.
تَنَ جِنين جو طالِبُو، رُوحَ تَنِين سين ريهي٭،
يا الا! مون سارِيندي سُپِرين.
ساجَنَ سنديَ سُونہَ جي، آئون ڳالهَ ڪَريان ڪيهي؟
يا الا! مون سارِيندي سُپِرين.
تِنُو لُطفُ، لَطِيفُ چي، دوسُ آيو دَرِ پيهي،
يا الا! مون سارِيندي سُپِرين.

وائي-٣

وَهِلي وَنءَ مَ وهامِي! رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
شَمعَ ٿِنديَسِ شَبَ ۾، اِنَ خُوشِيَ ڪانَ ڪامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
بابُوئَنِ سَنديَ باهِ جِنءَ، ٻَران شالَ اُجهامِي٭!
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
پِرتِ جا پِيتَمَ جي، سا ڪِينَ پُروڙي عامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
مون کي مون پِريَنَ جو، آهي دَردُ دَوامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
آهِيان يارُ سَيَدُ جو، ڪانہَ رَهي ڪا خامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
هُو جو لَنؤُ، لَطِيفُ چي، مون کي آهَ مَدامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
روشَنُ ٿِيان رُجِنِ ۾، جي هُتان لَنؤُ اِنهِمَ لامِي+،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
ڪارِي سا قِيامَ سَئِين، هوتُ جِه جو حامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.
آيِمَ تہ لوڪَ سين، جيسين مان چوَنَ سُوَامِي،
رَهُ راتِ! رائِنديَسِ پِريَ کي.

Gul Hayat Institute

(٢٤) ماڪِيَ ساءِ: ذائقو. (٢٥) تِرَ: خال، تروڪِٽِيُون: ننڍڙا تر يا خال، ڦُلَڙِيُون: ننڍيون ڦليون، ڪوءِ: ڪڏ پون. (وائي-١) آيَل: امڙ، ڪِيَ: ڪِيئن، رِي: کان سواءِ، ساعِتَ: پل، مَلُورُ: ملول، پريشان، مُشتاقَنِ: عاشقن، پيرين: پيرين پنڌ ڪري، پيادل، سَيَڪَهِم: سڀ ڪنهن، پِريَ: پرين، محبوب. (وائي-٢) عَطرُ: مشڪ ۽ عطر جهڙو، جَمُ: ڄمار، حياتي، سَيِيئِي: ساري، سڄي، ڪيهي: ڪهڙي، دوسُ: دوست محبوب. (وائي-٣) وَهِلي: جلدي، وَنءُ: وڃ، وِهامِي: گذري، پوري ٿي، رائِنديَسِ: پرچائيندِيس، شَبَ: رات، بابُوئَنِ: فقيرن، جِنءَ: جيئن، پِيتَمَ: محبوب، عامِي: عام رواجي ماڻهو، دَوامِي: مدامي، سَيَدُ: حضرت محمد ﷺ، خامِي: گهٽتائي، ڪچائي، روشَنُ: صاف، نوراني، رُجِنِ: رڻ پٽ يا دنيا، اِنهِمَ: انهيءَ ۾، لامِي: نمندڙ، محو، قِيامَ سَئِين: سڌي، بي خطر، حامِي: مددگار، آيِمَ: گهارٽو پيم، لوڪَ سين: هن دنيا جي ماڻهن سان، جي عشق کان غير واقف آهن، سُوَامِي: جيسين مون کي مرشد جو ارشاد ٿئي.
٭ روح ان سان ريجهي يا رهاڻ ڪري.
٭ فقيرن جي دونهيءَ وانگر شل پٽي ٻران ۽ اُجهامان.
+ جيڪڏهن انهيءَ عشق (پيغمبر جي الفت) ۾ محو هجان تہ دنيا ۾ صاف ۽ پاڪ مشهور ٿيان.

Scanned by CamScanner

داستان ٻيون

(١)

ناسِيندي نِگاهَ، پِهرين ڪِج پرِيَن ڏي،
اَحوالَ عاجِزَن جا، آڪِج لَڳِ اَللهَ،
روزُ نِهارِن راهَ، اَکيُون اَواهنجي آسِري.

(٢)

ناسِيندي نَظَرُ، پِهرين ڪِج پِرِيَن ڏي،
قَمَرَ! ڪَهج قَرِيبَ ڪي، نِسَتُ آئون نِبَرُ،
ٻِي پيٽي ناهِ ٻَرُ، اَکِيُون اَواهِنجي آسَري.

(٣)

ناسِيندي نِرتِ! پِهرين ڪِج پِرِيَن ڏي،
قَمَرَ! ڪَهِج قَرِيبَ ڪي، ساري ساڻُ سُرتِ،
ٻِئو ڀَروسو نہ پِتِ، اَکِيُون اَواهِنجي آسَري.

(٤)

ناسِيندي نِهارَ، پِهرين ڪِج پِرِيَن ڏي،
آئون جي ڏِيَئِن سَنِيها، چئج چَندَ! اَپارَ.
ساجَنَ! سَڀَ ڄمارَ، اَکِيُون اَواهِنجي آسَري.

(٥)

چِڱا چَندَ! چئيج، سَنِيها ڪي سَڄَڻين،
مَٿان اَڱڻُ اُڀري، پِرِيَن جي پَئيج،
جهِيڻُون ڳالائيج•، پِيرين وِجهي هَٿڙا.

(٦)

آئون جي ڏِيَئِن سَنِيها، سي تون چَندَ! پَلِيءِ پَنڌُ،
چَئج حالُ حَبِيبَ ڪي، نَئِي نِوڙائي ڪَنڌُ،
تو تيڏاهِين پَنڌُ، جيڏاهَ عالَمَ آسَرو.

(٧)

اُڀرُ چَندَ! پَسُ پِرِين، تو اوڏا، مُون ڏُور،
سَڄَڻَ سُتا ولهَ ۾، چوٽا ڀَري ڪَپُور*،
پيرين آئون نہ پُڄَڻِي، ٻاٻَل ڏِي نہ ٻُورِ،
جِه تي چَڙهي اَسُورِ، سَنجهي سَڄَڻَ سيٽِيان.

(٨)

آئون اُڪَنڊِيائِي مَران! پِرِين ڀَلا، پَرَ ڏُورِ،
ٻاٻَلُ ڏي نہ ٻُورِ، پَنڌَ نہ جوڳِي پِيڙِي+.

(٩)

ڏٽي! ڪَرِينِدِه ڪَڏهِمَ، حياتِيَ هيڪاندِ؟
مَنَ ۾ مُشتاقَنِ جي، ڪِي رَنجائي راندِ،
پِرِين ڏيساندَرَ پاندِ، ڳُجهہ ڳَرِهِيان ڪِنِ سين؟

(١٠)

هِيڙي سَڄَڻَ سارِئا، ڪِٿي هُندَمِ هيرَ؟
اَڄِي لالَنَ! نہ ڏِيين، مَٿي پَلَنگَن پيرَ؟
تِي وِرُوهَڻَ ويرَ، ڳُجهُ ڳَرهِيان ڪِنِ سين؟

Gul Hayat Institute

(داستان ٻيو (١) ناسِيندي: اُڀرندي، نڪرندي، چمڪندي، آڪِج: چئج، اَواهنجي: اوهان جي. (٢) نِسَتُ: ڪمزور، نِٻَرُ: بي طاقت، پيٽي:
اجهو، ٻَرُ: آڌار. (٣) نِرتِ: نظر، ڌيان، سُرتِ: سمجهه، هوشياري، پِتِ: ديوار، آسرو، آڌار. (٤) اَپارَ: بيشمار. (٦) نَئِي: نمي. (٧) ٻاٻَلُ: بابو،
ٻِڙِءِ، ٻُورِ: ٻوري رنگ وارو، گورو يا ڪنوات (اُٺ)، اَسُورِ: آسر يا صبح جو. سيٽِيان: سٽ سٽ ڪري يا ٽڪڙو وچان. (٨) جوڳي: لائق،
پيڙي: پيل، بيمار. (٩) حياتِيَ: زندگيءَ ۾. هيڪاند: وصال، رَنجائي: بيماري، عشق، پاندِ: پرڏيهه ڏانهن، ڳَرهِيان: اوريان، بيان
ڪريان. (١٠) هيرَ: هن وقت، وِرُوهَڻَ: رهاڻ، ويرَ: وقت، ڳَرهِيان: اوريان.

• آهستي ادب سان ڳالهائج.

* محبوب کلي هوا ۾ سرها تيل ڦليل ڪري ستا آهن.

+ مون پٽ پيل ڪان پنڌ نٿو پڄي.

Scanned by CamScanner

(١١)

وَڏُ ڦُڙو ۽ واءُ، ڪَرَهي ڪاڏو ڪوڙِيو.
ڪوءِ! ٻَنِ! پَلاٽِيان! اولاٽيو نہ اُٿِيي*.

(١٢)

پَلاٽيان پِئو! اولاٽيو نہ اُٿِيي!
جيڏاهَ وَڳُ وِيو، اُيو تَرسِي اوڏهِم.

(١٣)

ڪَرهو، نہ ڪينَ ڪانُ، پيرين آئُون نہ پُڄَنِي،
جو مون راتِ رَساٽي، نيئِي ساجَنَ سانَ،
مون نہ وَهيِٽُون پاڻُ، ويِنِي نينَ نچوئِيان.

(١٤)

ڪَرَها! ڪَسَرَ ڇَڏِ، وِڪُون وجُهہ وَڏَنديُون،
هيڪَرَ حَبِيبَنِ سان، مون ڪي نيئِي گَڏِ،
مَڄُڻِ! پونيءَ هَڏِ، آهُون اُڪَنڊِيَنِ جِيُون*.

(١٥)

ڪَرَها! ڪَسَرَ ڇَڏِ، وِڪَ وَڏَندي پاءِ،
مُهجو هَلَڻُ اُتهِمَ، جِتي جانِبَ جاءِ،
توکي چَندَنُ چارِيان، ٻِئو وَڳُ لاٽِي ڪاءِ،
اِيهِمَ اُنَ! اُناءِ، جِنَ هُندِيَ راتِ هُتِ مِڙُون.

(١٦)

ڪَسَرَ ڇَڏِ ڪَواتَ! وِڪُون وِجهہُ وَڏَنديُون،
سَئِين سُپيرِينَ جي، وِنگِي پاءِ مَ واٽَ،
ڇَڏِ جهورِي، ڏِي جهاتَ، تہ هُندِيَ راتِ هُتِ مِڙُون.

(١٧)

ڪَرَها! ڪُرُ سُڃاڻُ، پِئَڪو ۽ پاهِجو،
اَصلِ آهي اَهنجو، ناليرو نَڏانُ،
ڪَرَها! اَسان ساڻُ، ڪي چانگا ڪِج چڱائِيُون.

(١٨)

آٽي ٻَڌِم وَڻَ جاءِ، مانَ مُڪَرِيُون چَري،
ڪُڏاتُورُو ڪَرهو، لِڪئُو لاٽِي ڪاءِ،
اِنَ مَيي سندي ماءِ! مون ڳالڙِن ڳوڙها ڪِئو.

(١٩)

مَيا! مَج مِنتَ، اَڄُ مُهجي ڪَرَها!
جهاڳِيندي جَرَ پَٽِيُون، مَتان ڪَرِيين ڪَٽَ،
سُپيرِيان جي سَٽَ، مُون ڪي نيئِي ميڙِيين.

(٢٠)

ڳَل ڳانا ياقُوتَ جا، موتِيَنِ ڳُنِيس مالَ،
ڪَدِيفي جي ڪَرَها! هيدِي پايَنءِ حالَ،
چَندَنُ چارِيَنءِ جالَ، جي مُون راتِ رَساٽِيين.

(٢١)

ڳَل ڳانا ياقُوتَ جا، موتِي مَنجهہ مَهارَ،
چانگا! چَندَنُ چارِيَنءِ، اَٿِي پِهَرَ اَپارَ،
سَندِيَ پِيَ پَچارَ، جي مون راتِ رَساٽِيين.

(٢٢)

مَيا! تو مَهارَ، سَچي پايان سونَ جي،
چارِيَنءِ چَندَنُ چوٽِيُون، نايو مينديَ ڏارَ،
سَندِيَ پِيَ پَچارَ، جي مُون راتِ رَساٽِيين.

---

(١١) ڪوڙِيو: گيدي تي ويهي رهڻ. اولاٽيو: اڻ پلاٽيل. (١٢) پَلاٽيان پِئو: پلاٽيانس تہ پاسو ڪوڙيو پوي، وَڳُ: ولر، اوڏهِم: اوڏانهن لاءِ پيو تڙپي. (١٣) ڪين ڪانُ: گهوڙو، وَهيِٽُون: هٿ وس، نِچوئِيان: پتوڙِيان، رڻان. (١٤) ڪَسَرَ: گسر، دير، مَڄُڻِ: متان. (١٥) اُتهِم: اتهين، اوڏهين، لاٽِي ڪاءِ: ٻيا اُٺ جتي لاٽو ڪائين اتي آءٌ توکي چندن ڪاريان، اِيهِم: لئين، جِن: جيئن، هُندِيَ راتِ: رات هوندي، اڄوڪي رات. (١٦) ڪَواتَ: نندا اُٺ، وِنگِي: ڏنگي، ڏکي، جهورِي: رينگٽ، ڪرڪر، ڳِنٽي، جهاتَ: سٽ ڏي، ڪاهہ. (١٧) ڪُرُ: ٻڻ، نسل، پِئَڪو: اباڻو، ٻيءَ وارو، نَڏانُ: خاندان، چانگا: متارا اُٺ. (١٨) ڪُڏاتُورو: ڪميڻو، ڪمذات، ڪڏو، لِڪئُو لاٽِي: ھوڻو (ذاتيءَ ۾ ڪارو هوندو آهي) جو اُٺ ڪي ڏاڍو وڻندو آهي (هت نفساني خواهشون)، مَيي: اُٺ، ڪِئو: منجهيل سٽ جي ڳوڙهي وانگر پريشان ڪيو. (١٩) جَرَ: پاٽي، پَٽِيُون: ميدان، ڪَٽَ: شمار، ڳڻتيون، سَٽَ: جماعت، گڏ. (٢٠) مالَ: مالها، ڪَدِيفي: ريشمي (قطيفتہ)، هيدِي: مهار، واڳ، حالَ: هڪدم، تہ پهہ، جالَ: گهڻو. (٢١) پِيَ: پرين، پَچارَ: پيچري، منزل. (٢٢) چوٽِيُون: گونچ، ڪچا پن، نايو: نمايو، هيٺ لاڙي.

• ڪڏ پوي پلاڻ، چاڪاڻ جو هي اُٺ تہ پلاڻ ڪان سواءِ ئي ٽنگون ٽيڙيو پيو آهي.

• متان عاشقن جون آهون هڏ ۾ پونئي (اثر ڪنئي).

(٢٣)

اُنَ نہ وَجِي وَڳَ سِين، چَرِي نہ لاٽُون،
مَيِي ڪَي مَجازَ جو، ٿُوهِي ۾ ٽاٽُون،
پِتَارِي پاٽُون، مَرَندِي سِينءَ نہ مَتَئو.

(٢٤)

اُنَ نہ وَجِي وَڳَ سِين، ٻَڌو چَرِي نہ ٻُورُ،
مَيِي ڪَي مَجازَ جو، ڪُرَهِ اَندَرِ ڪو سُورُ،
سو ڪو پِرايِئِين پُورُ، سُڪِي جِنءَ ساٽُو ٿِيو.

(٢٥)

اُنَ نہ وَجِي وَڳَ سِين، چَرِي نہ چانگو،
لَڳِيسِ نائُڪَ نِيہَ جِي، نِهوڙِئو نانگو،
ڇِڏِي سِرَ سانگو، رِڙهِي رَندِ پِرِينَ جِي.

(٢٦)

وِهِي مَنجهِمِ وَڳَ، ڪَنُورِيَ ڏارَ چَرِي،
ماءِ! مُهِجي ڪَرَهِي، پَڌَرِ پَڳَ نہ لَڳَ•،
جَڳَ سِين جهڙو جَڳَ، هِيِين سِي هُتِ چَرِي.

(٢٧)

پُورُ نہ چَرِي ٻُورُ، ڇِڏِئو تُورُ تَڪُون ڪَرِي،
مُونِين هَٽِي موٽِئو، ڪَرَهو راتِ ڪَپُورُ،
مَيو تِئو مَعمُورُ، چَندَنُ چَڪِي آئِيو.

(٢٨)

پيشانِيَ ۾ پِرِينَ جِي، چانگِي رَکِيو چِٽُ،
نيتَ چِنايو نِتُ، اُيو اوڏهِمُ آسَرِي.

(٢٩)

اَچِ نہ اَڳِيَ ڍارَ، ڪَرَهو جِنءَ ڪالَ هُئو،
اَڳَڻِ آيو نہ ڪَرِي، پاهورِي پَچارَ،
جيڪُسِ مَنجهِ قَطارَ، ڪا وَلِ چِنائِين وِهَ جِي.

(٣٠)

مَيِي ماڪائِي، وِڌو واٽُ وَلِنِ ڪَي،
خَبَرَ تِي ڪيتَ ڏَتِنِ ڪَي، وَڏُوٽا واهِي،
ڪَرَهِي ڪاڪَتَ ڇِڏِيي، وَرِيسِ نہ وائِي،
چانگِي چَرِيائِي، وِيئِي ويچارِي وِسَرِي.

(٣١)

مِنِيُون لَهِي مُهاءِ، جِي تو چانگا چِنِيُون،
وَلَڙِيُون وِهَ ساءِ، اَچا تو مُهَندِيُون.

(٣٢)

وَتِي سيٽَ سُٽَ، پاءِ پَهِجي ڪَرَهِي،
وَلِيُون واسَ وَرَنِيُون، پَهرِيُون مَٽِي پَٽَ،
چانگِي چَڪِي چَٽَ، تہ پوءِ نہ رَهندو پَئِندَ رِي.

---

(٢٣) وَڳَ: ولر. مَجازَ: مغروري. ٽاٽُون: جاءِ، گهر. پاٽُون: وٽاڻ. سِينءَ: تائين. (٢٤) ڪُرَهِ: ڪک، بدن. پُورُ: خيال، رمز. (٢٥) نائُڪَ: نوڪ، چپيٽ. نيہَ: نينهن، عشق. نِهوڙِئو: نابود ٿيو. نانگو: اُگهاڙو (اُٺ). رَندِ: رستي، پيچري. (٢٦) مَنجهِمِ: منجهئين. چَرِي: منهنجو اُٺ ٻين سان ٻين جهڙو آهي، پر حقيقت ۾ لنوءُ يار سان لڳي پئي اٿس. (٢٧) پُورُ: پورو (اُٺ). تُورُ: گلن ۾ مکڙين جون اندريون ڦلڙيون جيڪي اُٺ کائيندا آهن. تَڪُون ڪَرِي: لوٽا ڦيرائي، گهور ڪري نهاري. مُونِين هَٽِي: گوڏن ڪي هٽي، لتاري، نہ کائي. ڪَپُورُ: ڪافور (هتي خوشبودار گاهہ). مَعمُورُ: ڀرپور. (٢٨) چِٽُ: دل، ڌيان. نيتَ: نوڙ. اوڏهِمُ: اوڏاهين. (٢٩) ڍارَ: نموني. پاهورِي: توبري جي. قَطارَ: ولر، وڳ. چِنائِين: ڪاڏئين. وِهَ جِي: زهر جهڙي تلخ. (٣٠) ماڪائِي: ڪڏ ڪري. ڪيت ڏَتِنِ: ٻنيءَ جي مالڪن. وَڏُوٽا: ڪاوڙيا. واهِي: سنڀاليندڙ. ڪاڪَتَ: طاقت. (٣١) مُهاءِ: منهن اڳيان، ويجهو. چِنِيُون: ڪاڏيون. وِهَ ساءِ: ذائقي، سواد. مُهَندِيُون: اڳتي، پريان، نقصان پهچائيندڙيون. (٣٢) سيٽَ: نوڙ. سُٽَ: سٽ جا. وَرَنِيُون: خوشبودار. پَهرِيُون: پنکڙيون. چَٽَ: چهري ۾ سواد واري. پَئِندَ: نوڙن.

• ظاهر پير نہ تو لڳيس، ظاهري روش تي نہ لڳجانءِ.

(۳۳)

ڪينَ جو ڪيڏاهِمَ، چانگو چڪي آئيو،
ٽاٽئو تيڏاهِمَ، نيتَ چِنايو نِڪري.

(۳۴)

ڪَرهي ڪي ڪَئين، وِڌم پَئِنڊ پَلَڻَ جا،
لِيڙو لاٽِيَ ڪي چڙي، نِيرَ ساڻُ نَئِين،
چانگي سَندي چِتَ ۾، صاحبَ! وجهه سَئِين،
اوباهِئوسِ اَئِين! لُطفَ ساڻُ لطيفُ چئي.

(۳۵)

ڪَرَها! توکي ڪامَ، مون سَچو پَسِي سَچِيِي،
مانَ پَروڙي مامَ، ساڳاهي سَئِينءَ وَهين*.

(۳۶)

ڪنياتڙي تَڙ وَرِي، اُپِي تَڙِ واجهاءِ،
مانَ اَڇهُون ڪاءِ، سُوادائي سَڄَڻين.

(۳۷)

چانگي چَئي چُڪياسِ، مَتاءَ اَڪَ نه اُلهي!
جه وَل گهٽا وهاتِئا، اُنَ سين آرِ لَڳِياسِ،
چوڏاري چَندنَ وَڻَ، پَچِي پُوڄَ پِياسِ،
راڙي رَتُ ڪِياسِ، هِنَ ڪَداتُوري ڪَرهي!

(۳۸)

اُٺي آڙائينسِ، ڇَڏئو ته چيڪَ ٿئو،
ڪارايان، ڪڙئو وَڃِي، پَلاٽِي پائينسِ،
ڏاوڻ ته ڏائينسِ، جِنَ چَرِي ۽ چِنگهي پِٽو.

(۳۹)

دُوستي، دُو پيرَ! سِيني سَنگهرَ رُڪَ جي*،
ماءِ! مُهجي ڪَرهي، تازي ڦُلَنِ هيرَ،
تهِ ڪامڻَ ڪَندي ڪيرَ؟ جو مُنهمَ وَٽِ مَس رَهي!

(۴۰)

ڪَنين ڪامڻَ ڪَئاءِ؟ ڪِنءَ پَنيوله؟ ڪَرَها!
اَڪِينِ مَٿي اَڪيا، پِڙِ ۾ پيرَ گَنَاءِ!
وَڳَ ڪِ وِسرئاءِ؟ ٻَڌو جِنءَ گهاٽي وَهينِ!

(۴۱)

هوسُ وَڏيرو وَڳَ جو، مِڙني ۾، مَهندارَ!
چُنمَ ٿي چاڳَ مَنجها، موڙيو مَجِرَ تارَ،
لِڪِئي جي لَغارَ، آٽي ٻَڌمُ اَڪيا.

(۴۲)

نَوَ نِيرَ پائي، جان مون هِيڙو جهلئو،
وِتڙو چِنائي، پوِينءَ رات پِرِينَ ڏي.

(۴۳)

نَوَ نِيرَ، ڏهَ ڏاوَڻيُون، پَنره پَئِنڊ پياسِ،
جَڏهِ سَڄَڻَ يادِ پِياسِ، چِرڪَ چِنائِين هيڪڙي.

(۴۴)

ڪائي نه ڪنٿارَ، چَندنَ جا چُوپا ڪَري،
اَگَرَ اوڏو نه وَڃي، سِرِ ڪَنڊَ لَهي نه سارَ،
لاٽي جِيَ لَغارَ، مَيو مَتارو ڪِئو.

(۳۳) ڪين: ڪجهه، ڪيڏاهِم: ڪيڏانهن، ڪٿان، تيڏاهِم: تيڏانهن، نيتَ: مضبوط توڙي. (۳۴) پَلَڻَ: روڪڻ، لِيڙو: اَٽ، نِيرَ: زنجير، نَئِين: نمي، ڪرِ سَئِين: سدي، چڪي، اوباهِئوسِ: اَيو ڪري بيهاريوس، اَئِين: اوهين، توهين. (۳۵) ڪَرَها: اي ڪرها، اَٽ، ڪامَ: چهو، چهبڪ، سَچِيِي: توکي هنيو يا لڳايو، مامَ: رمز، اشارو، ساڳاهي: ساڳائي، سمجهي. (۳۶) ڪنياتڙي تَڙ: ڪنيات نار واري تڙ تي (هتي دوست جو در)، اَڇهُون: آسان ڪري لڇي، سُوادائي: مبارڪ، خوشخبري. (۳۷) اَلهي: (پنهنجي ضد تان) هيٺ لهي، وهاتِئا: موڳا ڪيا، آرِ: محبت، پُوڄَ: گهٽا، راڙي: رڻاڙي، ڪَداتوري: ڪميٽي، سڪٽي نسل واري. (۳۸) آڙائينس: تون ٻڌ، چيڪَ: اڻ سهائيندڙ نموني ۾ آزاد، رولو، ڪڙئو: ٿهيو، ٿتو، پڳو، پِٽو: پيو. (۳۹) هيرَ: عادت. ڪامڻَ: جادو، منڊ، مُنهم: مون ئي. (۴۰) پَنيوله: پنيلجي وئين، آڪيا: اڪين جا ڪوپا، پِڙ: گهاٽي جي ميدان يا پڙ، ڪِ: ڪيئن. (۴۱) چُنمِ: ڪادم، چاڳَ: ناز، لَغارَ: اثر، انگ. (۴۳) پَنره: پندرهن، پَئِنڊ: نوڙ. (۴۴) ڪنٿارَ: اڇي گلاب جو قسم، ڪَري: ٽوڪاريو ڇڏي، اَگر: وڻ جو قسم جنهن جون ڪاٺيون خوشبوءِ واريون هونديون آهن، سِرڪنڊَ: صندل، چندن، لَغارَ: چشڪي، عشق.

* سمجهي سنئون رستو هلين.

* من ۾ هٿن ۽ پيرن واري اَٽ، نفس کي رڪ جو زنجير سيني تي ٻڌو اٿم.

Gul Hayat Institute

Scanned by CamScanner

(۴۵)

چانگا! چندَنُ نہ چَرين، ميَا! پيين نہ موکَ،
اَگَرُ اوڏو نہ وڃين، ٽُڪِئو ڇڏيين ٽوکَ،
لاٽي وِچا لوکَ، تو کِهڙِي اَکرِ آٽِڙِي.

(۴٦)

جِئان کوڙِ ہ ڪانيُون، پَنجين لَکين پاءُ،
مَيو تہ ماڳاءُ، ڏيهاٽِي ڏارَ چَري.

(۴٧)

جِئان کوڙِ ہ ڪانيُون، پَنجين لَکين پَنُ،
تِئان چاٽي چُڳِيُون مَيي رَتو مَنُ،
تہ وَلِ سَندو پَنُ، کُوماٽو کوڙِين لَهي.

(۴٨)

لَکَ لاکيٽو کَرهو، کوڙِين ڏيئي ڳِدومِ،
اَگَڻِ سُونہَ ٽِئومِ، مُلِ مَهانگومَ ڇئو.

(۴٩)

لَکَ لاکيٽو کَرهو، کوڙِين ڏيئي چوڙِ،
اها سَتِ سَيّدُ چي، جِهين تِهين جوڙِ،
ٽُرتُ رَساٽي توڙِ، جُہ پَلاٽِئو تہ پِريَ مِڙي.

(۵٠)

لَکِ لاکيٽو کَرهو، کوڙِين ڏيئي کاهِ،
ايلاچِيُون آهَرَ ۾، پُوجَ مَيي کي پاءِ،
کَتَ نہ کندو کاءِ*، جُہ پلاٽِئو تہ پِريَ مِڙي.

وائي-١

آهِنمِ ڳالَڙِيُون، ماءِ! مُرادُون پِريَ سين،
جي مان پيُون پِريَ ري، کوءِ! سي راتَڙِيُون،
ماءِ! مُرادُون پِريَ سين.

جي مان اوريُون پِريَ سين، وَرَ سي راتَڙِيُون،
ماءِ! مُرادُون پِريَ سين.
پَسَڻَ کارَڻِ پِريَ جي، پاتِيُمِ جهاتَڙِيُون،
ماءِ! مُرادُون پِريَ سين.
آڏيَ عَبدُاللّطيفُ چي، کُهَن کَاتَڙِيُون،
ماءِ! مُرادُون پِريَ سين.

وائي-٢

سَڏين سيڻَ نہ هُون، نِيہُ نِياپي نہ ٿِيي.
ڪارِيَ راتِ رَتَ ڦُڙا، جان جان نيڻ نہ رُون،
نِيہُ نِياپي نہ ٿِيي.

موٽَنُ جَنِين مِيهَڻُون، پِڙ تي سيئِي پُون،
نِيہُ نِياپي نہ ٿِيي.
جَنِ مُسافِرَ سُپِرِين، سي مَرُ رويو رُون،
نِيہُ نِياپي نہ ٿِيي.

وائي-٣

توٽي تَڙِيين تون، يا اَلا! تو دَرُ توءِ نہ ڇَڏِيان!
مون کي سو مُشاهِدو، جي مُہُ نہ ڏِيين مون*،
يا اَلا! تو دَرُ توءِ نہ ڇَڏِيان!

مون پِئا دَرَ گهَٽان نِهارِئا، آهِين تُونهين تون،
يا اَلا! تو دَرُ توءِ نہ ڇَڏِي

(۴۵) موکَ: جالارو پاڻي، ٽوکَ: شيون، ڪاچ، لوکَ: مخلوقات مان، اَکرِ: کهڙي سبب، آٽِڙي: وٽي. (۴٦) جِئان: جتان، کوڙِ: ڪروڙ، ماڳاءُ: تنهن جاءِ تان. (۴٧) چُڳِيُون: ننڍا چِڳا، رَتو: رڇي ڳاڙهو ٿيو. (۴٨) لاکيٽو: لکن جو، مُلِ: ملھ. (۴٩) سَتِ: سودو، عيوض، تِهين: ڪيئن بہ ڪري، توڙِ: منزل مقصود تي، پَلاٽِئو: جنهن وقت پلاٽيو. (۵٠) پُوجَ: گهٽيون. (وائي-١) وَرَ: بهتر، جهاتَڙِيُون: جهاتيون، لِيا، کاتَڙِيُون: ننڍيون ڪاتيون، (وائي-٢) سَڏين: سڏ ڪرڻ سان، پِڙ: (عشق جو) ميدان، مَرُ: ڀلي. (وائي-٣) تَڙِيين: هڪالي ڪڍين، توءِ: تہ بہ.

* ڪاہ ڳڻ ڳوت نہ ڪندو.

* جيڪڏهن تون مون کي عزت سان نہ آڌرياءُ ڪرين، تہ بہ مون کي ديدار تہ ٿيو. مون کي رُخ ڏين يا نہ ڏين، مون لاءِ تہ ديدار ٿيو.

Gul Hayat Institute

Scanned by CamScanner